

Minister van Justitie en Veiligheid

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
13 november 2024

Onze referentie
5936775

Bijlage(n)
3

nota

Kamerbrief weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen

Bijlage(n)

1. Kamerbrief Weerbaarheid tegen Militaire en Hybride Dreigingen
2. Weerbaarheidsopgave (publicatie)

1. Aanleiding

- De internationale veiligheidssituatie is de afgelopen jaren sterk verslechterd en dit raakt Nederland. De I&V-diensten geven aan dat als gevolg van de Russische oorlog in Oekraïne het voor het eerst in lange tijd reëel is dat Nederland via de collectieve verdedigingsclausule in het NAVO-verdrag ("artikel 5") direct betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict. Ook de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) stellen in hun recente adviezen dat de tijd waarin Nederland zich niet of nauwelijks zorgen hoefde te maken over de weerbaarheid van de maatschappij, voorbij is. Op Europees-niveau roept speciaal adviseur Sauli Niinistö terecht op om de civiele en militaire paraatheid en weerbaarheid van de Europese Unie en haar lidstaten te versterken. Deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk om de weerbaarheid van onze samenleving te verhogen, zoals reeds gesteld in het regeerprogramma.
- De afgelopen jaren is er – gericht op een breed palet aan dreigingen die de nationale veiligheid kunnen schaden – intensief gewerkt aan de weerbaarheid van Nederland. Hoewel dit een stap in de goede richting is, is het in het licht van een mogelijk militair en hybride dreigingsscenario niet voldoende en is er aanvullende kabinetsinzet noodzakelijk.

2. Geadviseerd besluit

- U wordt gevraagd in te stemmen met bijgevoegde kamerbrief en publicatie, agendering in de RDINEV en vervolgens MR, waarna deze aan de Tweede Kamer zal worden verzonden;

3. Kernpunten

- In voorliggende brief zet het Kabinet voor de eerste keer in samenhang uiteen wat nodig is om de geopolitieke ontwikkelingen het hoofd te bieden. Een weerbare maatschappij en parate krijgsmacht vormen hierbij de ambitie. Voorts wordt geschetst welke opgave er ligt om deze ambitie te bereiken. Ook wordt in deze Kamerbrief de intensivering van de communicatieaanpak ten aanzien van de dreiging en handelingsperspectieven nader toegelicht.
- Het ministerie van Justitie en Veiligheid en het ministerie van Defensie zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de coördinatie van de overheidsbrede inzet en maatschappijbrede aanpak om de weerbaarheid in het kader van militaire en hybride dreiging te versterken. Alle departementen werken in deze

aanpak samen, met één gezamenlijk doel, maar ieder vanuit hun eigen beleidsverantwoordelijkheid.

- De regie voor versterking van de nationale veiligheid ligt bij de overheid. Maar voor een veilige en weerbare maatschappij is de inzet en betrokkenheid van veel verschillende maatschappelijke partners nodig. Via een maatschappijbrede aanpak wil het kabinet samen met deze partners de weerbaarheidsopgave verdiepen en uitwerken.
- De weerbaarheidsopgave is inzichtelijk gemaakt, met betrokkenheid van alle relevante departementen. Dit is gedaan door middel van een weerbaarheidsanalyse op basis van een dreigings- en conflictscenario en met behulp van geleerde lessen uit het Oekraïne-conflict en een internationale vergelijking. Op de lacunes die zijn geïdentificeerd, is aanvullende inzet nodig. In de analyse is tevens de noodzakelijke inzet op zeven NAVO Weerbaarheidsdoelen meegenomen.
- De weerbaarheidsopgave bestaat uit zes pijlers langs twee sporen: maatschappelijke weerbaarheid en militaire paraatheid. Op deze pijlers is aanvullende inzet nodig.

De pijlers voor maatschappelijke weerbaarheid zijn:

- Het beschermen van vitale en andere belangrijke processen in de maatschappij;
- Een parate en veerkrachtige samenleving;
- Het overeind houden van de Nederlandse democratie, rechtstaat en overheid;
- Een weerbare economie.

De pijlers voor militaire paraatheid zijn:

- Het beschermen en verdedigen van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied;
- Het waarborgen van civiele ondersteuning aan de krijgsmacht bij de uitoefening van de militaire taak.
- De communicatie-aanpak bestaat concreet uit de volgende elementen:
 - Informatie bieden over de dreiging en gevolgen voor Nederland;
 - Informatie over hoe de overheid en maatschappelijke partners zich voorbereiden;
 - Activerende publiekscommunicatie met handelingsperspectief.

4. Toelichting*

4.1. Politieke context

- De brief is een eerste uitwerking van het regeerprogramma. Het gaat om de volgende passages:
 - Onder deze uitzonderlijke omstandigheden moeten onze samenleving en economie blijven functioneren. Daarom zijn adequate voorbereidingen en versterking van de weerbaarheid van overheid, bedrijven en burgers nodig. Het kabinet gaat hier sterker op inzetten, waarbij de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden koersbepalend blijft.
 - In het najaar deelt het kabinet haar ambitie om onze weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen versneld te verhogen, en wat er voor nodig is om dit te realiseren. De doorontwikkeling van de huidige aanpak statelijke dreigingen en versterking van crisisbeheersing zijn belangrijke componenten.
 - We zetten in op de continuïteit van de samenleving en economie, en versterking van de krijgsmacht en de civiele ondersteuning daaraan. Onderdelen die we hierin meenemen zijn versterkte civiel-militaire samenwerking, de NAVO-weerbaarheidsdoelen en EU-initiatieven. In deze maatschappijbrede aanpak spelen burgers, bedrijven, organisaties en (mede) overheden een essentiële rol. Samen verhogen

NCTV

Datum

13 november 2024

Onze referentie

5936775

- we de weerbaarheid door o.a. meer bewustwording, (crisis)oefeningen en de organisatie van een Veiligheidstop.
- In de brief worden de volgende moties afgedaan:
 - Motie Dassen (Kamerstuknr. 21501-02 nr. 2825) over voorbereiden op worst case scenario's;
 - Motie Erkens en Dassen (Kamerstuknr. 36410-X nr. 45) over beleidskeuzes en draaiboeken om Nederland bij verschillende dreigingsniveaus veilig te houden;
 - Motie Nordkamp (Kamerstuknr. 36410-X nr. 48) over het versterken van de stabiliteit en weerbaarheid van de samenleving kan worden versterkt;
 - Motie Brekelmans en Veldkamp (Kamerstuknr. 36410-V nr. 48) over een geopolitieke raad ten behoeve van de versterking van onze geopolitieke weerbaarheid;
 - Motie Bikker (Kamerstuknr. 21501-20 nr. 2039) over communicatie hiervan richting de bevolking.
 - Motie Tuinman (Kamerstuknr. 30821 nr. 222) over het nadrukkelijk rekenschap geven aan de lessen uit Finland en Zweden, waaronder het Zweedse Civil Contingencies Agency.
 - Motie Erkens (Kamerstuknr. 30821 nr. 224) over het beter informeren van burgers over hoe men moet handelen in crises.
 - In de brief worden gestand gedaan aan de volgende toezeggingen:
 - De toezegging van de Staatssecretaris van Defensie om (na overleg met de minister van J&V) rond de zomer van 2024 een brief aan de Kamer te zenden over het in beeld brengen van wat er nodig is om de maatschappij voor te bereiden op een militaire dreiging en welke beleidskeuzes er zijn.
 - De toezegging van de Minister van Justitie en Veiligheid om in de Kamerbrief Weerbaarheid tegen Militaire en Hybride Dreigingen in te gaan op het in kaart brengen van de gevolgen van een potentieel conflict om zicht te krijgen op waar een versterkte inzet nodig is om de weerbaarheid van Nederland.
 - De toezegging van de Minister van Justitie en Veiligheid om in de Kamerbrief Weerbaarheid tegen Militaire en Hybride Dreigingen in te gaan op het Landelijk Crisisplan Militaire Dreiging en het Nationaal Defensieplan.
 - De toezegging van de Minister van Justitie en Veiligheid om in de Kamerbrief Weerbaarheid tegen Militaire Dreigingen in te gaan op de bevoegdheden die nodig zijn om Nederland weerbaarder te maken in een preconflictfase.
 - De toezegging van de Minister van Justitie en Veiligheid om in de Kamerbrief Weerbaarheid tegen Militaire en Hybride Dreigingen in te gaan op het oefenen door middel van scenariosessies waarbij aandacht is voor scenario's rondom een militair conflict.
 - De toezegging van de Minister van Justitie en Veiligheid om te kijken welke lessen getrokken kunnen worden uit de Engelse National Preparedness Commission en de Kamer hierover te informeren.
 - De toezegging van de Minister van Justitie en Veiligheid om in de Kamerbrief Kamerbrief Weerbaarheid tegen Militaire en Hybride Dreigingen in te gaan op hoe de samenleving en het bedrijfsleven betrokken kunnen worden in het weerbaar maken van Nederland.
 - De toezegging van de Minister van Justitie en Veiligheid om in de Kamerbrief Kamerbrief Weerbaarheid tegen Militaire en Hybride Dreigingen in te gaan om in te gaan op de uitbreiding van Leergang Nationale Veiligheid.

NCTV

Datum

13 november 2024

Onze referentie

5936775

4.2. Financiële overwegingen

- Vanwege de omvang van de totale opgave is een stapsgewijze aanpak noodzakelijk. Keuzes en prioriteitstelling zijn onontkoombaar. Om tot keuzes en prioriteitstelling te komen, worden de komende periode varianten voor beleidsintensivering uitgewerkt, inclusief opties, draaiknoppen en financiële gevolgen. Hierbij zal scherp gekeken worden naar wat de NAVO van ons vraagt. Besluitvorming hierover volgt op de reguliere financiële (hoofd)besluitvormingsmomenten. De volgende Kamerbrief wordt daarom na de publicatie van de Voorjaarsnota 2025 aan de Kamer verstuurd. Voor de financiële consequenties van het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid is de Miljoenennota leidend.

NCTV

Datum

13 november 2024

Onze referentie

5936775

4.3. Juridische overwegingen

- N.v.t.

4.4. Krachtenveld

- De Tweede Kamer heeft het kabinet meermaals gevraagd om te komen tot een maatschappijbrede aanpak om de weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen te vergroten;
- Ook de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) stellen in hun recente adviezen dat de tijd waarin Nederland zich niet of nauwelijks zorgen hoefde te maken over de weerbaarheid van de maatschappij, voorbij is en dat er in antwoord hierop gewerkt moet worden aan een maatschappijbrede aanpak (whole-of-society-aanpak).
- Op Europees-niveau roept speciaal adviseur Sauli Niinistö op om de civiele en militaire paraatheid en weerbaarheid van de Europese Unie en haar lidstaten te versterken.
- Bij de totstandkoming van de aanpak is er intensief gesproken met verschillende partijen binnen en buiten de overheid. Dit zal bij de verdere uitwerking en verdieping van de opgave verder worden vormgegeven.

4.5. Strategie

- N.v.t.

4.6. Uitvoering

- In 2025 volgt een aanvullende Kamerbrief met daarin de eerste concrete beleidsinzet van het kabinet om de weerbaarheid te vergroten.

4.7. Implementatie

- N.v.t.

4.8. Communicatie

- Onderdeel van de maatschappijbrede aanpak is een communicatie-aanpak. Deze bestaat concreet uit de volgende elementen:
 - Informatie bieden over de dreiging en gevolgen voor Nederland;
 - Informatie over hoe de overheid en maatschappelijke partners zich voorbereiden;
 - Activerende publiekscommunicatie met handelingsperspectief.

4.9. Ontwikkelingen hiervoor

- N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

5.2. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Ter bespreking in RDINEV ligt de publicatie van het dreigingsbeeld van de AIVD en MIVD. Hiervoor is een oplegnota opgesteld voor politieke weging in de RDINEV van enerzijds het belang van publicatie voor o.a. bewustwording en anderzijds diplomatieke belangen.

NCTV

Datum

13 november 2024

Onze referentie

5936775